

KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Konstakademiens Högtidssammankomst på Moderna museet 6 maj år 2022

Utdrag ur årsberättelse

Ärade akademiledamöter, Ärade Pristagare, Kära gäster

Kungl. Akademien för de fria konsterna, bildad 1735, har som ledord Kunskap, Oberoende och Långsiktighet. Dessa ord är vår värdegrund och målsättande formulering för projekt inom Akademien, det arbete som görs och som även anger hur vi skall arbeta.

Med ledorden i minne förvaltar Akademien ett unikt kulturarv med sina arkiv och samlingar, inkluderat den egna fastigheten vid Fredsgatan 12, som är byggnadsminnesförklarad. Akademiens stadgar anger primära verksamhetsområden som att bevaka frågor inom konst och arkitektur, främja konstnärlig utbildning och internationella kontakter.

Konstakademien sammanträder in pleno under nio av årets tolv månader. Förvaltningsnämnden, som består av Preses, Vice preses, Ständig sekreterare och sex ledamöter, hade 2021 tio protokollförda möten. Akademien är även organiserad i nämnder och kommittéer, samt representerad i ett antal externa nämnder, styrelser och akademiöverskridande samarbetsformer, som Schockstyrelsen och Bernadotteprogrammet.

Under året har två ledamöter gått bort, Hedersledamot Bengt OH Johansson och Ledamot arkitekt Gustaf Rosenberg. Minnesord för respektive ledamot hölls av Ledamot arkitekten Eva Eriksson och Ledamot arkitekten Anders Landström.

Pandemin har för andra året i rad medfört en hög arbetsbelastning för Konstakademien vad avser planering, hantering och kommunikation. Möten i nämnder har kunnat genomföras via telefon och digitalt, och under hela det gångna året har information och beslutsgångar hanterats genom Meddelanden via email och brev som sänts till samtliga Ledamöter, av Presidium varje månad.

Ständig sekreterare såg i sin tidigare översyn av arbetsorganisationen inom Kansliet ett behov av att omorganisera resurser för att skapa en organisation som svarar mot uppdrag, finansiering och arbetsgivarens ansvar. Konstakademiens anställda 2021, 11 personer, utgörande 7,5 årsarbeten arbetar utifrån en antagen värdegrund med att skapa ökad kompetens, etiskt förhållningssätt och samsyn i uppdraget. Ständig sekreterare, som leder och fördelar arbetet vid Kansliet, är ansvarig för verksamhet, samlingar, personal, fastighet och ekonomi samt stipendie- och donationshantering. Den nya organisationsplanen har i stort kunnat slutföras under 2021 för att skapa en positiv och hållbar utveckling i fullföljandet av uppdrag, administration och verksamhet inom Kansliet.

KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Organisation är ju som bekant en process, inte en händelse. Det tar sin tid och skall så göra. Genom rekryteringar har utvecklingsarbetet stärkt ett team- och processorienterat samarbete, och omfördelat insatser med direkt operativt ansvar inom Kansliet. Med denna omorganisation har Kansliet också reellt kunnat arbeta med de ledord som Sekreteraren lyft in: Tillgänglighet, Tydlighet, Transparens och Tillit. Tillgänglighet genom digitalisering, hemsidans tilltal och ökad information; tydlighet och ökad synlighet och insyn i vad Akademien gör och därmed, förhoppningsvis, en förståelse och tillit till dess bidrag i samhället, i forskning och dess oberoende ställning.

Med sina verksamheter och unika konst- och arkivsamlingar är Konstakademien, som en del av Sveriges kulturarv, en öppen social plats för utbyte av kunskap och upplevelser genom utställningar, program, kafé och med fri entré. Så även under pandemiåren 2020 och 2021.

Konstakademiens verksamhetsbudget 2021 var närmare 20 Mkr och är till 89 procent egenfinansierad. Liksom det föregående året 2020 var Covid-19 och därmed ekonomiska överväganden en strategisk utmaning att hantera för bland annat Akademiens yttre verksamhet. En genomarbetad satsning på att, med noga genomförda säkerhetsrutiner kunna öppna en stor, brett anlagd måleriutställning med den förra akademiledamoten Ingegerd Möllers verk vid årets början, skapade en mycket positiv vår för Konstakademien. Den bars fram av samtliga medarbetares stora engagemang och gedigna arbete och var en manifestation av både organisationens och allas möjligheter, kompetens och styrka.

2021 delade Akademien ut kring 5,5 Mkr ur stiftelser och fonder dedikerade till stipendier, priser och belöningar och gynnar på så sätt konstnärlig förkovran och utveckling i Sverige liksom i utlandet. Den utdelningsbara summan var nära hälften i jämförelse med det föregående årets utdelning och stipendierna därmed färre. Orsaken kom ur att många bolag ställt in sina utdelningar under pandemiåret 2020 vilket påverkade Akademiens medeltillgångar och stipendiemöjligheter negativt.

Årets inledande utställning, *Ingegerd Möller, Markens, miljöns och materiens uttolkare*, utgick från en testamentarisk donation av verk av Ingegerd Möller och visades tillsammans med utställningen *Vänner och bekanta*, hennes samling av konstnärsvänners verk. Samtliga verk i dessa utställningar var till försäljning för att, enligt konstnärns vilja om sin totala kvarlåtenskap, som även inbegrep en fastighet i Noor och ett bohag som samlats under ett helt konstnärsliv, skapa *Olof Norells och Ingegerd Möllers Minnesfond* med årlig utdelning för konstnärer ”med lång och förtjänstfull bana bakom sig”. Verk och objekt såldes både i utställning och via nätauktion. Utställningen drog drygt 10 000 besökare under åtta veckor. Den krönte tre års arbete att ur alla aspekter lyfta och bära fram ett konstnärskap som fallit i glömska och som för många besökare blev en ny bekantskap och livsbejakande injektion under senvintern med sina dynamiska färg- och formkompositioner, såväl som lyhört skildrande av både Norrlands och Västkustens natur.

Bernadottestipendiaten Mikael Cedlinds utställning *Filmstaden* visades samtidigt med Ingegerd Möller. Olika generationer och olika tekniker och motiv. De efterföljande utställningarna var Bernadottestipendiaten Salad Hilowle med *Vanus Labor*; Ledamot Stina Ekman, *Klotter och kofeser*; Peter Hagdahl, *Liquids, Conflicts and Influences*; *Kärlek, Kropp och arbete – Konstnärlig forskning i*

KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

en osäker tid, ett samarbete med Kungliga Konsthögskolans Forskningsprojekt, och före sommaren Kungl. Konsthögskolans Master-utställning *Transmission* i samtliga salar, gallerier och hallar.

Hösten inleddes med *Ridel*, Stig Sjölund, Jonas Kjellgren och Ronny Hansson med utställningen *Crash, Boom, Bang*; Ledamot Karin Ohlin *Efterbild*, Pontus Raud, *Skisser från stranden* och utställningsstipendiat inom Folke Hellström-Linds fond, Anneli Nise. Sedan följde Claesson Koivisto Rune *Arkitekter*; Ledamot Claes Jurander *Anteckningar* och utställningsstipendiat inom Folke Hellström Linds fond - Stina Persson. Årligen publicerar Akademien även ett antal kataloger för utställningar länkade till de utställande stipendiaterna inom Gerard Bonnier fond och Folke Hellström-Linds fond.

2021 slutfördes det fleråriga forskningsprojektet att publicera en katalog över 1806 års bibliotek vilket finansierades genom generösa bidrag av Torsten Söderbergs Stiftelse. Sveriges äldsta konst- och arkitekturbibliotek - Kungl. Akademien för de fria konsternas bibliotek - har kunnat bibehållas tack vare att Akademien, till skillnad från motsvarigheter i andra europeiska länder, haft möjlighet att verka kontinuerligt sedan grundandet. Samlingen har fungerat som studie- och undervisningsbibliotek för Akademiens ledamöter och elever under 1700- och tidigt 1800-tal. Benämningen 1806 års bibliotek härrör från att boksamlingen katalogiserades i ett enkelt häfte detta år. Häftet är fram till nu den enda katalogen över samlingen om cirka 1 200 verk, vilket gjort att den förblivit okänd i forskar- och museivärlden. Upphovsmän bakom samlingen är Akademiens dåvarande Preses arkitekten Carl Fredrik Adelcrantz, dess förste professor i arkitektur Olof Tempelman, landskapsarkitekten Fredrik Magnus Piper och målaren och inredningsarkitekten Louis Mazreliez. Syftet med projektet var att genomföra en vetenskapligt upplagd och rikt illustrerad catalogue raisonné på engelska, som framhåller varje volyms unika värde och egenskaper för att föra fram ny kunskap om samlingen för framtida forskning. Bibliotekarie Olof Kåhrström har genomfört en ambitiös katalogisering av samlingen och redaktör för publikationen är Hedersledamot Fredrik Bedoire. Under våren 2021 katalogiserades och iordningställdes även hela Gustaf Söderbergs boksamling i Libris, om 293 titlar.

Ett annat forskningsprojekt, av intendent Eva-Lena Bengtsson, *Principer och Pragmatism, Konstakademiens elever, lärare och ledamöter under de första 150 åren*, vilket finansierats genom *Marcus och Amalia Wallenbergs minnesfond*, gjorde att databasen över elevlistor 1778 – 1795 kunde färdigställas under 2021. Ny källkritisk granskning har nu kunnat uppdatera Akademiens historia från denna tid utifrån teman om elevernas sociala bakgrund, undervisning, kvinnornas roll samt inflytandet från makthavare, vilken tillgängliggörs på hemsidan innan sommaren.

Ingegerd Möllers kvarvarande material och skisser, som belyser hennes engagemang i olika offentliga verk har skänkts till Norrtälje kommun, *Åjtte – svenskt fjäll- och samemuseum* samt *Skissernas Museum*. En mindre del av konstnärens teckningar och akvareller, dagböcker, brev, foton och dokumentation har sorterats och utgör en framtida möjlighet för forskning kring denna konstnärs verksamhet.

KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Konsveringsarbete av medaljongerna i *Nikehallen* och gipserna i *Stora skulpturmagasinet* påbörjades under 2021 av måleri- och skulpturkonservator med vård och underhåll av den pedagogiska skulptursamlingen (kallat Visningsmagasinet), och har möjliggjorts genom medel från *Stiftelsen Leo Holmgrens Minne*. Denna stiftelse beviljade även medel i tilläggsanslag för en katalog om Konstakademiens gipsar och medaljonger vilken färdigställs för Jubileumsåret 2023, då H.M. Konung Carl XVI Gustaf firas som Sveriges kung under 50 år.

De digitala system och processer som arbetats fram för ökad tydlighet, sökbarhet och säkerhet i handläggning har underlättat beredningen av stipendier såväl för Kansliet som för Ledamöter i nämnder. En juridisk översyn har genomförts av stiftelsejurist vad gäller samtliga av Akademiens 120 fonder och stiftelser, för att säkra att Akademiens gängse administration och beslutsordningar inom dessa ärenden, och tolkningar av statuter, är i överensstämmelse med de stiftelse- och skattelagar som genomfördes under 2006 och 2010. Genom att samtliga dokument eftersökts i alla fonder och stiftelser har arbetet även inneburit ett intensifierat arbete för Kansliet med att ur alla olika fysiska arkiv eftersöka och sammanställa originaldokument. Det positiva utfallet av en genomgång av arkiv samt genomlysning av statuter och gällande lagar ger på sikt arbetslättnader och trygghet i beslut. Arbetet med att ta fram ett heltäckande Inventarium med inventarienummer för Akademiens samlingar har fortsatt. Vidare företogs en genomgång av Konstakademiens försäkrade objekt gällande fastighet, konstsamlingar och inventarier och angivna försäkringsbelopp där samtliga förteckningar överfördes till ett digitalt arkiv.

Ett skyltprogram på svenska och engelska har 2021 implementerats i fastigheten som tydliggör orientering i lokalerna samt ökar tillgänglighet och säkerhet vid entréer, hissar, uppgångar, utställningar och kafé. Med digitala skärmar inomhus kan informationen lätt aktualiseras för besökare. Besökarantal under 2021 uppgick till nära 60 000, mycket beroende på ett antal välbesökta utställningar.

Mycket av Akademiens arbete görs genom gediget arbete i nämndernas granskning och diskussion kring exempelvis stipendier. Men ibland kan kunskap komma från oväntat håll. Som vad gäller den Varumärkesansökan av namnen Konstakademien och Kungl. Akademien för de fria konsterna som fick inlämnas till Patent- och Registreringsverket, då det av en slump visat sig att ett rockband från Norrland hade samma namn, nämligen Konstakademien.

Programserien Akademierna och musiken var ett samarbete mellan samtliga kungliga akademier med anledning av att *Kungl. Musikaliska Akademien* firade 250 år samt *Musikens år 2021*. Alla kungliga akademier samverkade under året genom var sin föreläsning på temat musik utifrån sitt eget perspektiv. Ledamot Max Book representerade Konstakademien med föredraget *Va' tyst det blev*, vilket anspelade på *John Cage's* musikstycke *4'33*, "Four minutes, thirty three seconds". Ett antal samarbeten genomfördes även under året med Judisk kultur, Stockholms arkitektförening, Piano Vision, Marcel Proustsällskapet, Stockholms Gallery Weekend och Kungliga Konsthögskolans Masterutställning.

KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Den tänkande handen är en stipendietävling för unga tecknare, inom alla tecknandets kategorier, och instiftades i anledning av Konungens 70-årsdag. Tävlingsens syfte är att visa hur deltagarna tillämpar teckning både som teknik och genre och vad det fria skapandet inom konstarten kan innebära. De tio nominerade tecknarna visades på grund av pandemin åter i en digital utställning i samarbete med Kungl. Hovförvaltningen via länk. Tre stipendiater valdes och tilldelades genom en generös donation av *Elisabeth* och *Gustaf Douglas* 100 000 kronor vardera. Akademien gläder sig över att paret Douglas har ställt sig positiva till att fortsatt stödja detta inspirerande och kunskapsrika projekt om Handens och Tankens symbios uttryckt i teckningens skiftande gestaltningar.

Kommittén för Rolf Schocks pris för de visuella konsterna arbetade under året med att diskutera förslag på arkitekt till priset, som delas ut 2022. Den nederländske arkitekten Rem Koolhaas utsågs till Konstakademiens pristagare. Övriga involverade akademier i Rolf Schocks pris är Vetenskapsakademien och Musikaliska Akademien.

Konstakademiens fastighet har 22 hyresgäster. Under 2021 har Fastighetsförvaltaren följt upp och utrett skiftande arbeten som underhåll och renoveringar i fastigheten, fysisk säkerhet och brandskydd. Den årliga uppföljningen av systematiskt arbetsmiljöarbete har genomförts tillsammans med medarbetare och husförvaltare med utvärdering, samverkan, riskbedömning, åtgärder och handlingsplan. Vikten av allas delaktighet i frågor kring det systematiska arbetsmiljöarbetet behandlades och frågor kring arbetsmiljö av skilda slag lyftes för diskussion och åtgärder. Konstakademiens Husarkitekt Ledamot Erik Wikerstål ansvarar för åtgärder i byggnaden görs utifrån byggnadsminnesförklaringens skyddsbestämmelser.

Konstakademien är, liksom övriga kungliga akademier, sin egen juridiska person och ingen offentlig myndighet. Fram till 1978 var Akademien en utbildande akademi men skildes genom högskolereformen från det som idag är Kungliga Konsthögskolan, med vilken Konstakademien har flera nära samarbeten. Än i dag syns spåren efter att Konstakademien skiljdes från sin tidigare roll, i ett sökande efter en tydlig identitet. Det är en pågående process inom Konstakademien att utveckla densamma till vad den kan vara och bli. Och en organisation är som sagt en process, inte en händelse.

Denna Högtidsdag är det jag som för sista gång föredrar Utdrag ur Årsredovisning som Ständig sekreterare. Jag tackar för mig och är samtidigt mycket glad för att kunna välkomna Konstakademiens nya Ständiga sekreterare, tillika tidigare intendent, Elisabeth Alsheimer Evenstedt.

Ständig sekreterare Isabella Nilsson